MARMARA ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK EĞİTİM FAKÜLTESİ
MARMARA UNIVERSITY
ATATÜRK FACULTY of EDUCATION

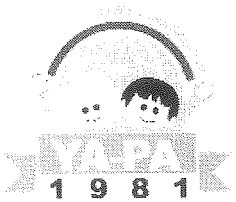

1. ULUSLARARASI OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KONGRESİ
1st INTERNATIONAL PRE-SCHOOL EDUCATION CONFERENCE

III. CİLT
III. VOLUME

YA-PA
1981

Ofset Hazırlık : YA-PA A. Ş.
Film-Montaj : Mat Grafik
Basıldığı Yer : Melisa Matbaacılık - İstanbul
Baskı Yıl : 2006

YA-PA YAYIN PAZARLAMA SANAYİ VE TİC. A. Ş.
Ankara Cad. Nu. 89 Cağaloğlu / İSTANBUL
tlf: 0(212) 511 86 36-513 90 65-513 91 65-513 77 29-511 48 63
belgeç: 0(212) 513 77 61
www. ya-pa.com.tr e-mail: ya-pa@ya-pa.com.tr

İÇİNDEKİLER

Poster Bildiriler

82. Erken dönemde değerler eğitimi / Living values education in early years
Gülden UYANIK BALAT 9
83. Okul öncesi eğitimde rubric kullanımı ve öğretmen görüşleri / Rubric usage and teachers' opinions in preschool education
Özgür ŞİMŞEK, Bülent ÖZDEN 17
84. Çocuk yetiştirmede karşılaşılan sorunlar / Identifying the problems faced in the child rearing practices
Ozana URAL, Esin DİBEK, Gülçin GÜVEN, Müge YURTSEVER, Zeynep KUVVET, Emel TOK 25
85. Öykü kitaplarından aktivitelere doğru / Towards activities from the story books
Gülçin KARADENİZ 34
86. Amerika'da oregon çocukları planı: Bir tanıtım çalışması / An introductory study: The oregon children's plan in the USA
Nurcan KOÇAK, Figen GÜLEŞ 38
87. Enerji ile ilgili kavramların aktif eğitim yoluyla öğretilmesi / To teach the concepts related to the energy by means of active learning
Saime ÇAĞLAK, Fatma ŞAHİN 45
88. Okul öncesi eğitimde izcilik / Boy and girl scouts activities in preschool education
Birsen GİCİLİ 59
89. Okul öncesinde fen öğretiminde çoklu zeka kuramı tabanlı öğrenmeye uygun etkinlik örnekleri / Activities that are suitable for learning based on the multiple intelligence theory in early childhood science teaching
Hülya HAMURCU 67
90. Okul öncesi dönem çocuklarının yaptıkları resimlerin aile yaşamlarına ilişkin ipuçları bakımından değerlendirilmesi / The evaluation of preschool children's drawings in terms of the clues about their families
Burçin TÜRKKAN 79
91. 'Küçük Adımlar' programında kullanılacak eğitici materyallerin geliştirilmesi ve programda kullanılması projesi / The project for developing and using educational materials in 'Small Steps' program
Tosun YALÇINKAYA, Esin DİBEK 98
92. Okul öncesi eğitimde şarkı söylemenin önemi / The importance of singing in preschool education
Tülin MALKOÇ 103
93. Engelli çocuğa sahip ailelerin kaynaştırılmış eğitim programları hakkındaki düşüncelerinin incelenmesi / Investigating the thoughts of the families who have disabled child about the integration programmes
Havise GÜLEÇ 109

94. Okul öncesi eğitim öğretmenliği öğrencilerinin özel öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin bilgi düzeyleri ve uygulamadaki performanslarına yönelik görüşleri / Opinions of preschool education training students on the level of knowledge related to the special training methods and techniques and their performance
Füsun YILDIZBAŞ *118*
95. Okul öncesi eğitiminde araç yapımının önemi ve eğitsel değeri / The importance and educational value of toll making in preschool education
Şükrü ADA *126*
96. Okul öncesi fen eğitiminde cep müzesi: Bir örnek / Pocket museum in early childhood science education: An example
Ela Ayşe KÖKSAL, Berna ALPAGUT *138*
97. Okul öncesi öğretmenlerinin ilgi köşelerini düzenlemeye yönelik yaklaşımlarının belirlenmesi / A study on the attitudes of the preschool teachers' about learning centers
İlkay ULUTAŞ, Serap DEMİRİZ *143*
98. Okul öncesi eğitim kurumlarında yaratıcı sanat etkinliklerinin uygulanmasında oyun yönteminin etkililiği / The effectiivity of play as a method on creative artistic activity applications in preschool educational foundations
Sara KEFİ *153*
99. Bütün okulu kapsayan bir rehberlik modelini Türkiye'deki okul öncesi kurumlarına uyarlama: Çember zamanı / An introduction of a whole school pastoral care approach to Turkish preschool education: Circle time
Sencer BULUT *170*
100. Okul öncesi çocukları ile kitap hazırlamada kullanılabilecek yöntemler / Methods which can be used writing a book with early childhood children
Gülçin KARADENİZ *184*
101. Müzik eğitimi ile gelen akademik başarı / Academic success achieved through music training
Ayperi DİKİCİ SIĞIRTMAÇ *186*
102. 5 ile 8 yaş arası çocukların bilim adamı imajları üzerine bir araştırma / Scientist images of young children ages 5 through 8
Mehmet BULDU, Nihal BULDU *198*
103. Okul öncesi eğitimde kişilik geliştirme yöntemleri / Personality development methods in preschool education
Pesent DOĞAN *205*
104. Anaokulunda nitelikli müzik eğitimi alabilmek her türk çocuğunun hakkıdır / It is a right of all Turkish preschool children to have a qualified music education
Alp ÖZEREN *210*
105. 3-6 yaş arası okul öncesi sınıf yönetimi uygulamalarının ve aile desteğinin çocuğun kişilik gelişim özelliklerine etkisinin değerlendirilmesi / The evaluation of the effects of classroom management applications and family support on personality development during the 3-6 years of preschool period
Şaduman KAPUSUZOĞLU *220*

106. Okul öncesi dönemde müziğin çocuğun bilişsel gelişimine etkisi / The effect of music on preschool childrens' cognitive development
Ece KARŞAL 230
107. 5-6 yaş grubundaki çocukların aile kavramı / Family concept of the children at the ages of 5 and 6
Şule ERDEN, Ebru DERETARLA GÜL 234
108. Okul öncesi dönemde görsel açıdan resimli çocuk kitapları / Illustrated children's book at preschool level
Ayşe ÖZEL 246
109. Anasınıfı öğretmenleri ile öğretmen adaylarının sınıf yönetimine bakış açıları: Nitel bir çalışma örneği / A qualitative study about reception class teachers' and teacher candidates' perceptions on classroom management
Ayten İFLAZOĞLU, M. SENCER BULUT 251
110. Okul öncesi eğitim dönemdeki çocukların gıda ambalajı seçimlerinde tercih ettikleri renkler / Choices of the preschool children on the colors used on the packages of the foodstuff
Aybige DEMİRCİ 270
111. Okul öncesi dönemde bulunan çocuklarda sık rastlanılan uyum ve davranış bozuklukları ve bu bozukluklara ilişkin öğretmenlerin görüşleri / Frequently encountered behavioral disorders at early childhood and teachers' opinion
Özcan SEZER 280
112. Psikolojik bozuklukların önlenmesi için okul öncesi dönemindeki rehberlik etkinliklerinin önemi / The importance of guidance activities in early childhood age for preventing the psychological disorders
Sırrı AKBABA 294
113. Okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki ilgilerine ilişkin bazı değişkenler / Some variables related with the professional choice of preschool teacher candidates
Zahit HARMANLI, Deniz EKİNCİ 301
114. Perspectives of play therapy in preschool education development games
G. KASSYMOVA, K. SHERYAZDANOVA 316
115. Sağlıklı ve güçlü aileler oluşturmak / Building up healthy and strong families
Leyla FETİHİ 319
116. Üstün yetenekli çocuklar ve televizyon / Gifted children and television
Elif DAĞLIOĞLU 329
117. Önyargılara yönelik eğitim programının uygulanmasında okul öncesi öğretmen tutumları / Preschool teachers attitudes as key in implementing the anti-bias curriculum
Ebru KEREM AKTAN, Susana DAVILA 336
118. Aile sosyal davranış denetim ölçeği / Family social behavior control scale
Ozana URAL, Kadriye EFE 342

119. Çizgi filmlerdeki şiddet unsurlarının incelenmesi / Examining the elements of violence in cartoons
Yaşare AKTAŞ ARNAS, Şule ERDEN *349*
120. Annenin ruhsal belirtileri ile 5-6 yaş dönemi çocuklarının davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi / The relation between the psychological symptoms of mothers and behavior problems seen at early childhood children
Işık GÜRŞİMŞEK, Günseli GİRGİN, Zahit HARMANLI, Deniz EKİNCİ *359*
121. Babaların 3-6 yaş grubundaki çocukların eğitimine ve bakımına katılım durumlarının psiko-sosyal davranışlara etkisi / Relationship between children's psychological characteristics and father involvement in 3-6 year old children's education and care
Ümit ARSLAN, Ufuk KANDAZ *370*
122. Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımına yönelik bir model önerisi / A model proposal oriented towards the parent participation in preschool education foundation
Özlem Melek KAYA, Berrin DİNÇ, Seviye CİHANGİR *379*

ÇOCUK YETİŞTİRMEDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

PROBLEMS CONFRONTED WITH WHEN RAISING A CHILD

Doç. Dr. Ozana URAL, Arş. Gör. Esin DİBEK, Arş. Gör. Emel TOK,
Arş. Gör. Zeynep KUVVET, Arş. Gör. Gülçin GÜVEN, Arş. Gör. Müge YURTSEVER

ÖZET: Ailelerin çocuk yetiştirirken karşılaştıkları sorunları belirlenmesi, ailelere yönelik eğitim programının hazırlanmasında dikkate alınmalıdır. Bu çalışmada okul öncesi çocuk sahibi ailelerin çocukları yetiştirirken sıklıkla karşılaştıkları 5 gelişim alanındaki (Bilişsel gelişim, Dil gelişimi, İletişim, Psiko-sosyal gelişim, Özbakım becerisi) sorunlar belirlenmiştir. Bunun için araştırmacıların hazırladığı 107 maddeden oluşan anket okul öncesi çağda çocuğu olan 500 anneye ulaştırılmış, ancak yanıtlanan araştırma araçları değerlendirildiğinde kabul edilebilir bulunan 308 veri üzerinden araştırma bulguları sunulmuştur. Çalışmaya katılan annelerin çocuklarının bilişsel ve dil gelişimine önem verdiği, aşırı duygusal tepkileri ve özbakım becerilerini geliştirme konusunda ne yapacaklarını bilemedikleri görülmektedir.

ABSTRACT: The identification of problems families are confronted with when raising a child should be taken into consideration, when preparing a training programme for families. Problems frequently encountered by families with pr-eschool children in the 5 developmental domains (Cognitive development, Language development, Communication, Psycho-social development, Daily Living Skills) hcwe been identified by a questionnaire developed by researchers. The questionnaire consists of 170 items and is being evaluated with the data gathered from 308 mothers with preschool children. Mothers who have participated in the research are observed to attach importance to their children's cognitive and language development; theyare observed to reach in an extremely affective way and they do not know how to help their children improve daily living skills.

GİRİŞ

Okul öncesi dönemde aile çocuğun yaşamındaki en önemli etkenlerden biridir. Aile çocuğun topluma uyum sağlama aşamasındaki ilk basamaktır. Aile bireyleri ve çocuğun birbirleriyle olan etkileşimleri, çocuğun aile ve toplum içindeki yerini belirlemesinde önemli rol oynamaktadır. Zaman zaman aile içi ilişkilerde çocukla ilgili sorunlar ve çatışmalar yaşanabilmektedir. Anne ya da babadan birinin çocuğu için uygun gördüğü bir davranışı diğeri yanlış bulabilmekte ve bunun ifade edilmesi sırasında sıkıntı yaşanabilmektedir. Okul öncesi dönemde çocuk ve aile arasında sıklıkla karşılaşılan sorunların en önemlilerinden biri de ailelerin çocuklarının gelişim dönemlerine uygun davranışları tanımamaları ve bu nedenle de çocuğun davranışlarını yanlış değerlendirmeleri, yanlış iletişim şekillerini kullanmalarıdır. Daha sağlıklı aile ilişkileri için anne ve babanın çocukları için uygun müdahalelerde, katkıda bulunabilmesini sağlayacak, okul öncesi çağdaki çocukla ilgili bilgiye sahip olması önemlidir. Oktay (2000, s. 123) okul öncesi eğitim çağındaki çocuğun temel ihtiyaçlarının belirlenmesi ve tanımlanmasının önemi üzerinde durmakta ve ihtiyaçları karşılanmayan çocuğun eğitiminden söz etmektedir. Aileleri çocuğun gelişim alanları ile ilgili bilgilendirirken, bu alanlarda sıklıkla görülen sorunlardan da haberdar etmek gereklidir.

Ailelere yönelik bu tür çalışmalarda genel olarak okul öncesi çağdaki çocuğun bilişsel, dil, psiko-sosyal, özbakım gelişimi ve iletişim alanları ön plana çıkmaktadır.

Bilişsel alan, çocuğun dış dünyasını öğrenmeyi ve anlamayı içeren zihinsel faaliyetleri kapsamaktadır. Bu faaliyetler, algılama, bellek, muhakeme, düşünme, kavramayı içermektedir (Yavuzer, 1999, s. 42). Çocuklar yaşlarına göre nesneleri tanıma, kavramları öğrenme ve kullanma, sayıları ve diğer matematik kurallarını kavrama gibi alanlarda farklılık göstermektedirler. Örneğin, çocuk 2-3 yaşlarında benzer şekilleri bir araya getirerek gruplandırma yeteneğine sahiptir (Yavuzer, 1999, s. 88). Ancak bundan önceki yaş dönemlerinde çocuklardan bu beceriyi göstermeleri beklenemez. İki ve altı yaşlar arasındaki dönemde çocuk dil ve sembolik düşünme yeteneğine sahiptir. Bu dönemde çocuk başkalarının bakış açılarının olabileceğini tahmin edemez. Bu yüzden de bu dönemde çocuk benmerkezcidir.

Pek çok araştırmacı tarafından bilişsel gelişim alanıyla birlikte incelenen önemli bir alanı da dil gelişimi oluşturmaktadır. Aydın (2003, s. 137) dilin çocuğun bilişsel gelişimindeki önemine dikkat çekmektedir. Dil insanların iletişimde bulunmak amacı ile gerçekleştirdikleri bir iletişim aracıdır (Topbaş, 2000; s. 4). Bireyler dili birbirlerini anlamak ve bunun yanında çevrelerini tanımak için kullanırlar. Çocukların tamamı dil gelişiminde aynı derecede kolaylıkla ve hızla ilerleyememektedirler. Dil gelişiminde gecikme, gecikmiş dil, dil bozuklukları, atipik dil, normal olmayan dil, dil yetersizliği gibi dil sorunları okul öncesi dönemde çocuklarda en sık karşılaşılan sorunlar olarak görülmektedir. Bazı araştırmacılar okul çağı çocukları arasında %8 ile %10 arasında bir oranda dil sorunları görüldüğünü belirtmişlerdir (Topbaş, 2000; s. 166).

Dil gelişiminin önemli olmasındaki bir başka nedende insanlar arasındaki iletişimde büyük bir rol oynamasıdır. İletişim, insanın toplumsal – sosyal varlık olmasının bir yansımasıdır. Bireyler kendilerini doğru ifade edebildiği ve ifade edebildiklerini yaşayabildiği ölçüde yaşamını anlamlı ve kaliteli kılar (Yavuzer, 2001 ss. 119-120). Aile içindeki iletişim bozukluklarının temelinde anne-babaların etkili iletişim yollarını kullanamamaları yatmaktadır. Anne babaların çocuklarına çözüm iletileri (Emir vermek, yönlendirmek, uyarmak gözdağı vermek, ahlak dersi vermek. öğüt vermek, çözüm ve öneri getirmek) veya baskıcı iletiler (Yargılamak, eleştirmek, suçlamak, isim takmak, alay etmek, utandırmak, yorumlamak, tanı koymak, analiz etmek, öğretmek, nasıl yapılacağını söylemek) gönderdikleri belirtilmektedir (Gordon, 1998; ss. 97-101). Ne tür iletinin çocukta nasıl bir sonuca yol açacağı, nelerin ailenin çocuğuyla olan ilişkilerinde olumsuz sonuçlar doğuracağının bilinmesi önemlidir.

Olumsuz iletişim becerilerine sahip çocukların sosyal gelişimlerinin de olumsuz etkilenebileceği söylenebilir. Sosyal gelişim Tuzcuoğlu (2003, s. 46) tarafından "... çocuğun akranlarıyla sağlıklı iletişim kurabilmesi, akranlarıyla yaşının gerektirdiği düzeyde birlikte olması, gruplarda üye olarak yer alması, arkadaşlık ilişkilerini başlatabilmesi ve sürdürebilmesi, grup içinde kendini ifade edebilmesi, aldığı görev ve sorumlulukları yerine getirebilmesi, vb. özellikleri kapsar.... " şeklinde tanımlanmaktadır. Ebeveyn-çocuk arasındaki yanlış iletişim çocuğun suçluluk, pişmanlık duymasına, annesi ve babası tarafından sevilmediğini hissetmesine, bunun sonucunda da psiko-sosyal gelişiminde sorunlara neden olabilir. Çocuklar bu tür iletiler sonucunda değişime direnirler, anne ve babalarının eleştirilerini yansıtırlar. Çocuklar aynı zamanda bu iletilerle kendilerinde yetersizlik duygusu hissedebilirler. Bastırıcı iletiler, çocuğun benlik kavramının gelişmesinde çok ciddi olumsuz etkiler yaratabilir. Çocuk kendini değersiz hissedebilir. Çocuğun bu gibi olumsuz duygulara sahip olması onun sosyal gelişimini de etkileyebilecektir.

Çocuğun kendini aile içinde değerli bir birey olarak hissetmesini sağlamanın en temel yollarından birisi çocuğa aile içinde başarabileceği görevler vermektir. Bunun ilk adımında ise çocuğun günlük yaşam becerilerini öğrenmesi ve sürdürmesi için fırsat tanımak önemlidir. Genellikle annelerde görülen aşırı koruyucu yapı, çoğunlukla annelerin çocuklarının tüm ihtiyaçlarını karşılamasına bunun sonucunda da kendi kendini yönetemeyen çocukların yetişmesine neden olmaktadır. Ancak bir süre sonra aileler, annesi yedirmediği için yemek yemeyen, düğmelerini ilikleyemeyen, tuvalet ihtiyacını karşılayamayan 6-7 yaşındaki çocuklarından yakınmaya başlamaktadırlar. Anne ve babalar çocukların gündelik yaşamla ilgili özbakım becerilerini kazanmalarına nasıl yardımcı olacakları konusunda da eğitime gereksinim duymaktadır. Özbakım becerileri arasında yemek, içmek, temizlik, giysilerini giyebilme, uyku alışkanlıkları başta gelmektedir.

Çocukların gösterdikleri ilerlemelerin hızı farklı gelişim alanlarında ve dönemlerinde aile özellikleri, çevresel ve çocuğun bireysel özellikleri gibi etkenlere göre küçük değişiklikler göstersede, gelişim uzmanlarının belirlediği bazı kriterler bulunmaktadır. Anne ve babaların bu kriterler ve okul öncesi çağdaki çocukların gelişim özellikleri hakkında bilgi sahibi olmaları, onların çocuklarını daha uygun ve daha sorunsuz yetiştirmelerine yardımcı olacaktır. Anne babalara yönelik, okul öncesi çağdaki çocuğun gelişimine katkıda bulunacak eğitim programları hazırlanırken, anne babaların çocukları ile ilgili sıklıkla karşılaştıkları sorunların belirlenmesi gerekmektedir. Bu çalışmada okul öncesi çağda çocuğu olan annelerin, çocukları ile ilgili sıklıkla karşılaştıkları, 5 gelişim alanındaki (bilişsel, dil, iletişim, psiko-sosyal, özbakım) sorunlarının neler olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca uygun geliştirilen bilgi formu, çocukları okul öncesi eğitim kurumuna devam eden annelere, araştırmacılar tarafından Mart 2004'te uygulanmıştır.

YÖNTEM

Evren

Araştırma evreni İstanbul ilinde 2003-2004 Eğitim Öğretim Yılında çocukları okul öncesi eğitim kurumuna devam eden annelerden oluşmaktadır.

Örneklem

Çocukları okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 308 anne araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini İstanbul ili Kadıköy, Bakırköy, Küçükçekmece ve Fatih ilçelerinde bulunan 15 resmi ve özel anaokulunda çocukları eğitim gören anneler arasından tesadüfi örneklem yoluyla seçilen anneler oluşturmaktadır. 500 anneye araştırma aracı ulaştırılmış, ancak yanıtlanan araştırma araçları değerlendirildiğinde kabul edilebilir bulunan 308 veri üzerinden araştırma bulguları sunulmuştur.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada ailelerin çocukları ile yaşadıkları sorunları belirlemek amacı ile araştırmacılar tarafından beş gelişim alanında annelerin çocukları ile karşılaşabileceği sorunları içeren bir anket geliştirilmiştir. Anketin oluşturulmasında araştırmacılar konuyla ilgili kaynak taraması yaparak ilk formu oluşturmuşlardır. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalından uzman görüşleri alındıktan sonra, ankete son hali verilmiştir. Toplam 107 maddeden oluşan bu anket bilişsel, dil, özbakım, psiko-sosyal ve iletişim alanındaki sorun ifadelerinden oluşmaktadır.

- Anketteki maddelerin dağılımı şöyledir;
- Bilişsel gelişim alanında sorunlar 19 madde
- Dil gelişimi alanında sorunlar 23 madde
- İletişim alanında sorunlar 25 madde
- Psiko-sosyal gelişim alanında sorunlar 14 madde
- Özbakım becerisi alanında sorunlar 26 madde

Annelerden yukarıda belirtilen beş alandaki sorunlardan hangileri ile karşılaştıklarını "Evet / Hayır" şıklarını işaretleyerek yanıtlamaları istenmiştir. Ayrıca anket formunun başına örneklemin demografik özelliklerini (Çocuğun yaşı, cinsiyeti, annenin yaşı, eğitim düzeyi, eş eğitim düzeyi, iş/meslek, eş iş/meslek, gelir durumu, çocuk sayısı, anaokuluna devam eden çocuğun ailedeki diğer çocuklar içindeki sırası) belirlemek üzere 10 sorudan oluşan bir bölüm eklenmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Araştırma bulguları örneklemin demografik özellikleri ve 5 gelişim alanında annelerin belirttiği sorunları içermektedir.

Demografik Özellikler İle İlgili Bulgular

Bu bölümde çocukların yaşı, cinsiyeti, annelerin yaşı, anne ve babaların eğitim durumu, meslekleri, ailelerin gelir durumu, ailedeki çocuk sayısı ve çalışmaya katılan çocuğun diğer kardeşleri arasındaki sırası ile ilgili frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 1: Çocuklarının Yaşlarına Göre Frekans Ve Yüzde Dağılımı

	f	%
3 yaş	18	5,8
4 yaş	55	17,9
5 yaş	103	33,4
6 yaş	132	42,9
Toplam	308	100,0

Tablo 1'de görüldüğü gibi 3 yaşındaki çocuklar grubun %5,8' ini, 4 yaşındaki çocuklar % 17,9'unu, 5 yaşındakiler % 33,4'ünü ve 6 yaşındakiler de grubun %42,9'unu oluşturmaktadır.

Tablo 2: Çocukların Cinsiyetlerine Göre Frekans Ve Yüzde Dağılımı

	f	%
Kız	160	51,9
Erkek	148	48,1
Toplam	308	100,0

Görüldüğü gibi grubun % 51,9'unu kızlar, % 48,1'ini erkek çocuklar oluşturmaktadır (tablo 2).

Tablo 3: Annelerin Yaşlarına Göre Frekans Ve Yüzde Dağılımı

	f	%
18-25 yaş	21	6,8
26-33 yaş	157	51,0
34-41 yaş	97	31,5
42 yaş ve üstü	33	10,7
Toplam	308	100,0

Tablo 3'de görüldüğü gibi ankete cevap veren annelerin % 6,8'i 18-25 yaşında; % 51'i 26-33 yaşında; % 31,5'i 34-41 yaşında ve %17,7'si 42 yaş ve üstündedir.

Tablo 4: Anne-Baba Eğitim Durumlarına Göre Frekans Ve Yüzde Dağılımı

Anne Eğitim Durumu	f	%	Baba Eğitim Durumu	f	%
ilkokul ve altı	32	10,4	ilkokul ve altı	34	11,0
ortaokul	32	10,4	ortaokul	35	11,4
lise	109	35,4	lise	96	31,2
üniversite ve üstü	135	42,8	üniversite ve üstü	143	46,4
Toplam	308	100,0	**Toplam**	308	100,0

Annelerin % 10,4'ü ilkokul ve altı; % 10,4'ü ortaokul; % 35,4'ü lise ve % 42,8'i üniversite ve üstü eğitim düzeyindedir. Babaların % 11,0'ı ilkokul ve altı; %11, 4'ü ortaokul; %31,4'ü lise ve %46,4'ü üniversite ve üstü eğitim düzeyindedir (Tablo 4)

Tablo 5: Anne ve Babaların Mesleklerine Göre Frekans Ve Yüzde Dağılımı

Anne meslek	f	%	Baba meslek	f	%
ev hanımı	132	42,9	kendi işi	87	28,2
memur	78	25,3	memur	76	24,7
işçi	20	6,5	işçi	44	14,3
diğer	78	25,3	emekli	11	3,6
Toplam	308	100,0	diğer	90	29,2
			Toplam	308	100,0

Tablo 6'da görüldüğü gibi annelerin % 42,9'u ev hanımı; % 25,3'ü memur; %6,5'i işçi ve % 25,3'ü diğer bir mesleğe sahiptir. Babaların ise %28, 2'si nin kendi işini yapan; % 24,7'si memur; %14,3'ü işçi, %3,6'sı emekli ve %29,2'si ise diğer mesleğe sahiptir.

Tablo 6: Ailelerin Gelir Durumlarını Algılayışlarına Göre Frekans Ve Yüzde Dağılımı

	f	%
dar gelir	20	6,5
orta gelir	266	86,4
yüksek gelir	22	7,1
Toplam	308	100,0

Aileler gelir durumlarını %6,5'i dar gelirli; %86,4'ü orta gelirli ve % 7,1'i yüksek gelirli olarak algılamaktadırlar (Tablo 6)

Tablo 7: Sahip Olunan Çocuk Sayısına Göre Frekans Ve Yüzde Dağılımı

	f	%
1çocuk	135	43,8
2 çocuk	152	49,4
3 çocuk	19	6,2
4 çocuk	2	,6
Toplam	308	100,0

Tablo 8'de görüldüğü gibi ailelerin % 43,8'inin 1 çocuğu; %49,4'ünün 2 çocuğu; %6,2'sinin 3 çocuğu ve %0,6'sının ise 4 çocuğu sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 8: Çocuğun Kardeşleri Arasındaki Sırasına Göre Frekans Ve Yüzde Dağılımı

	f	%
tek çocuk	113	36,7
1. çocuk	93	30,2
2. çocuk	95	30,8
3. çocuk	7	2,2
Toplam	308	100,0

Tablo 8'de görüldüğü gibi çocukların % 36,7'si tek çocuk; %30,2'si 1. çocuk; %30,8'i 2. çocuk; %2,2'si 3. çocuk olduğu anlaşılmaktadır.

Örneklem genel olarak 6 yaş grubunda ve çoğunlukla kız çocuğu olan, 26-4 yaş arasında, üniversite ve üstü eğitim almış, çoğunlukla ev hanımı olan annelerden oluşmaktadır. Çalışmaya katılan annelerin çoğunluğu orta gelir durumunda olduklarını belirtmişlerdir. Örneklemi oluşturan annelerin okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukları 5-6 yaş grubundadır.

5 Gelişim Alanında (Bilişsel, Dil, Özbakım, Sosyal-Duygusal ve İletişim Alanı) Annelerin Belirttiği Sorunlar İle İlgili Bulgular

Beş gelişim alanında belirlenen sorunları içeren 107 maddeden oluşan ankette 19 soru bilişsel alanı, 23 soru dil alanı, 26 soru özbakım alanı, 14 soru sosyal-duygusal alanı ve 25 soru ise iletişim alanı ile ilgili sorulardan oluşmaktadır. Aşağıdaki tablolarda ise bu alanlarda en fazla karşılaşılan sorunların ilk üçü yer almaktadır.

Çalışmada araştırmacılar bilişsel gelişim alanında sıklıkla karşılaşılan sorunları içeren 19 maddeyi ankette belirtmişlerdir.. Tablo 9'da annelerin en sıklıkla sorun olarak belirttiği bilişsel alanla ilgili maddeler gösterilmektedir.

Tablo 9: Bilişsel Alan İle İlgili Yaşanan Sorunların Dağılımı

		f	%
7 Çocuğuma basit kavramları (uzun-kısa, küçük-büyük gibi) nasıl öğreteceğimi biliyorum ama daha karmaşık kavramları (uzay, hacim gibi) nasıl öğreteceğimi bilemiyorum ve bu konuda sorun yaşıyorum.	Evet	113	36,7
	Hayır	195	63,3
12 Çocuğumun okuma yazma öğretimini kolaylaştırmak için nasıl davranacağımı bilemiyorum.	Evet	106	34,4
	Hayır	202	65,6
19 Çocuğuma harfleri öğretip, öğretmemek gerektiğini bilemiyorum.	Evet	96	31,2
	Hayır	212	68,8

Tablo 9'da görüldüğü gibi en fazla (%36,7) anketin 7. maddesinde gösterilen sorun işaretlenmiştir. Bunu sırasıyla anketin 12. ve 19. maddeleriyle (%34,4 ve %31,2) belirtilen sounlar izlemiştir.

Annelerin bilişsel alanla ilgili sıklıkla belirttikleri sorunlara bakıldığında ilköğretime hazırlık ile ilgili konuların önde geldiği görülmektedir. Okul öncesi çağda çocuğu olan annelerin, ilköğretime bu kadar atfetmeleri atfetmeleri dikkat çekicidir.

Dil alanı ile ilgili 23 sorun annelere sunulmuştur. Tablo 10'da annelerin dil alanında sıklıkla sorun olarak belirttiği ilk 3 madde bulunmaktadır.

Tablo 10: Dil Alanı İle İlgili Yaşanan Sorunların Dağılımı

		f	%
36 Çocuğumla oyun oynamak için zaman bulmakta zorlanıyorum.	Evet	137	44,5
	Hayır	171	55,5
26 Çocuğumla konuşmak için yeterli zaman ayıramadığımı düşünüyorum.	Evet	122	39,6
	Hayır	186	60,4
38 Çocuğumun benden başka kişilerle konuşurken oluşan çekingenliğini ortadan kaldırmakta zorlanıyorum	Evet	115	37,3
	Hayır	193	62,7

Annelerin dil alanıyla ilgili karşılaştıklarını söyledikleri sorunlar içinde oyun oynama (madde36) ve konuşma için zaman ayırma (madde 26) eksikliği ile ilgili sorunlar başta gelmektedir.

Örnekleme dahil olan annelerin çoğunluğu çalıştığı için çocuklarıyla yeterince oyun oynamak (%44,5) ve konuşmak için (%39,6) vakit ayıramamaları, annelerin çocuklarıyla etkin birlikte olma vakitleri yaratmada zorluk çektiklerine işaret etmektedir.

Özbakım becerileri ile ilgili olduğu düşünülen 26 sorun ankette yer almıştır. Tablo 11'de annelerin bu alanla ilgili sıklıkla belirttikleri sorunlar sıralanmıştır.

Tablo 11: Özbakım Alanı İle İlgili Yaşanan Sorunların Dağılımı

		f	%
62 Çocuğumdan kendi ile ilgili sorumlulukları (oyuncak toplama, giysilerini katlama, yatağını toplama gibi) yerine getirmesini istediğimde sorun yaşıyorum.	Evet	157	51,0
	Hayır	151	49,0
65 Çocuğumdan oyuncaklarını toplamasını istediğimde çatışma yaşıyoruz. Böyle durumlarda nasıl davranmam gerektiğini bilemiyorum.	Evet	145	47,1
	Hayır	163	52,9
45 Çocuğum yemek seçiyor. Böyle durumlarda ne yapmam gerektiğini bilemiyorum.	Evet	137	44,5
	Hayır	171	55,5

Anneler sırasıyla madde 62,65 ve 45'de belirtilen sorunlarla sıklıkla (%51, %47,1, %44,5) karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Annelerin evdeki düzene ve beslenmeye önem verdikleri görülmektedir.

Tablo 12'de sosyo-duygusal alanda annelerin en fazla karşılaştıkları sorunlar görülmektedir.

Tablo 12: Sosyal-Duygusal Alanı İle İlgili Yaşanan Sorunların Dağılımı

		f	%
70 Çocuğum saldırganlaşınca nasıl davranmam gerektiği konusunda zorlanıyorum.	Evet	116	37,7
	Hayır	192	62,3
80 Çocuğum şiddetli olumsuz tepkiler (tepinmek, bağırmak gibi) verdiğinde, bu tepkiler yerine daha sakin yollara (sözel olarak duygularını söylemek, kendini ifade etmek gibi) başvurabilmesi için ne yapmam gerektiğini bilemiyorum.	Evet	110	35,7
	Hayır	198	64,3
75 Çocuğum diğer çocuklarla oynarken, onu dışadıklarında, oyuna almadıklarında ne yapmam gerektiğini bilemiyorum.	Evet	106	34,4
	Hayır	202	65,6

Tabloda görüldüğü gibi anneler sosyo-duygusal alanla ilgili 12 madde arasından madde 70, 80 ve 75 ile sıklıkla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Çocuk tarafından gösterilen saldırganlık ve şiddetli tepkiler annelerin çocuklarda görmekte en rahatsız oldukları duygusal davranışlar arasında başta gelmektedir. Annelerin önemli bir sosyal sorun olarak gördükleri "çocuklarının diğer çocuklar tarafından dışlanması" dikkati çekmektedir.

Annelere sunulan 25 iletişim alanı ile ilgili sorun arasından sıklıkla karşılaşılan sorunlar Tablo 13'de belirtilmiştir.

Tablo 13: İletişim Alanı İle İlgili Yaşanan Sorunların Dağılımı

		f	%
91 Çocuğum istemediğim bir davranışı yaptığında doğru olmadığını bildiğim halde ona bağırıyorum ve sonra bu benim için sorun oluyor	Evet	156	50,6
	Hayır	152	49,4
101 Çocuğumun yanlış bir davranışı ile ilgili defalarca konuştuğum halde beni dinlemediği zaman ne yapacağımı bilemiyorum	Evet	135	43,8
	Hayır	173	56,2
85 Çocuğumu uyardığımda beni dinlemediği zaman ona ne şekilde tepki vermem gerektiğini bilemiyorum	Evet	129	41,9
	Hayır	179	58,1

Anneler iletişim alanı ile ilgili sıklıkla karşılaştıkları sorunları sırasıyla madde 91, 101 ve 85 olarak belirlemişlerdir. Annelerin istemedikleri halde, kendilerini tutamayıp, çocuklarına bağırmalarının onlar için en önemli sorun olduğu (%50, 6) görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Annelere sunulan, çocuğun 5 farklı gelişim alanında karşılaşabilecekleri sorunlarla ilgili maddelerden oluşan anketin sonuçlarına bakıldığında; annelerin bu gelişim alanlarında farklı düzeylerde sorun yaşadıkları görülmüştür.

Annelerin özellikle gelişim alanları ile ilgili yaşadıkları sorunlarla başa çıkma konusunda seminerlere katılmaları onların bu sorunlarla başa çıkmalarını sağlamada yardımcı olabilir.

Annelerin belirttiği okula hazırlık ile ilgili sorunların ön plana çıkması düşündürücüdür. Annelere okul öncesi çağdaki çocuğunu, çocuğun bireysel özelliklerinin dikkate alarak, uygun şekilde nasıl destekleyeceği konusunda yol gösterilmelidir.

Özbakım ve günlük yaşam becerileri konularına annelere yönelik eğitim seminerlerinde özellikle yer verilmeli ve sıklıkla üzerinde durulmalıdır. Bu konuda dikkat çekici olan bir nokta da çocukların iletişim ve özbakım becerilerinin annelerin "annelik rolleri" ile arasındaki bağlantıdır. Beş gelişim alanındaki sorunların belirlenmesine yönelik bu çalışma, okul öncesi eğitim çağında çocuğu olan ailelerin, daha iyi çocuk yetiştirmeleri ve anne-babalık konusunda kendilerini geliştirmeleri için gelecekte hazırlanacak eğitim programlarına bir ön hazırlık olarak ele alınabilir. Annelere çocukları ile etkin bir şekilde birlikte olma, kısa süreli birliktelikleri verimli hale getirme ile ilgili eğitimler verilmesi uygun olabilir.

KAYNAKLAR

- Aydın, O. (2003). Okul Öncesi Dönem Çocuğunun Gelişim Özellikleri. Ed.: M. Sevinç, **Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar**, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
- Başal, H. A. (2003). **Gelişim ve Psikoloji "Nasıl Mutlu Bir Çocuk Yetiştirebilirim?"**. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Gordon, T. (1998). **Etkili Anne ve Baba Eğitimi**. İstanbul: Sistem Yayıncılık
- Oktay, A. (2000). **Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem**. İkinci Basım İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Topbaş, S. (2003). "Ünite 1: İletişim, Dil, Konuşma: Temel Kavramlar". **Çocukta Dil ve Kavram Gelişimi**. Üçüncü Basım. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Tuzcuoğlu. N. (2003). **Bir Aile Olmak "Anne Baba Olmanın Altın Kuralları"**. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
- Yavuzer, H. (1999). **Çocuk Psikolojisi**. Onyedinci Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, N. (2001). **Çocuklarımız İçin Eğitim Sohbetleri**. Ankara: Pegema Yayıncılık.